

Meelespeaõis ja kaheksakand

PILLE HERMANN

Harjumaa Muuseum kutsub vaatama vaipu ja tekke, mida pered on läbi aegade alles hoidnud. See on näitus, mis paneb väärtustama kodus olevaid vanu esemeid.

Muuseum kogus teavet kodudes alles hoitud kootud ja tikitud tekkide kohta tänavu maist novembri alguseni. Kui esialgu oli kõhklus, kas tekiomanikke Harjumaa kandis ülepea ongi ning kas nad enda kallist kaasavara näitusele raatsivad anda, siis aja edenedes võeti muuseumiga ikka ja jälle ühendust. Kokku kogunes kevadel välja kuulutatud üleskutse peale teateid 17 inimeselt 36 teki kohta. Seda oli rõõmustavalt palju, ja tänu nendele lahetele pärandihoidjatele saigi koostöönäitus teoks.

Igal tekil oma lugu

Näitusele toodud tekkidel on oma saatus ja lugu. Mõne teki mustreid ja värve uurima hakates oli nende praegune omanik jõudnud enda sugupuu põhjalikuma uurimiseni. Mõne piirkonna meistrite looming on nende kodukohast kaugemale jõudnud ning uues kohas omaks ja uuesti teha võetud. Nii on need vanad esemed lisaks silmailule ja soojusele hoidnud ka põlvkondade sidet ning käsitöötraditsiooni järjepidevust.

Näituse pealkirjakski said teki-mustrites levinud motiivid meelespealille õis ja kaheksakand – mälestuse hoidja ning kaitsev ja õnnetoov suunanäitaja.

Üles seatud tekid, mida nende praeguste omanike peredes on läbi aegade alles hoitud, on pärit peamiselt Harjumaalt. Sekka ka mõned Lääne-, Järva- ja Pärnumaalt. Üks osa näituse tarbeks muuseumisse jõudnud tekkidest olid kodudes igapäevases kasutuses ja kaunistasid interjööri, mõned tekid ot-

Rahvusromantilise ornamendiga tikitud saanitekk, mille tikkis 1929. aastal Ene Vilgota vanaema Leida Massov, olles tollal 15aastane. Põlli mõisas asutati 1928. aastal tütarlaste täienduskool, kus Leida õppis ühe aasta käsitööd. Siis oli aasta kodus, tikkis kaks saanitekki ja aitas isal talvel heinu vedada. Kui koolis 1930. aastal kangastelgedel kudumist õpetama hakati, läks Leida kooli tagasi. Leida on kirjutanud: "See meeldis mulle väga, sain sel aastal kudumise selgeks."

siti aga suvel aidast kirstudest näituse jaoks välja. Tekkide hulgas oli nii saani-, hobuse-, seina- kui ka vooditekke.

Tekkidest tuleb kataloog

Tekkide materjalideks on enamjaolt kodukootud villane kangas ning ise kedratud ja värvitud villased lõngad, seda nii kudumisel kui tikkimisel. Tikitud on ka poelõngadega. Kasutatud lõngade lähemal uurimisel selgus, et esmapilgul tagasihoidlikud värvid on algul ol-

nud intensiivsed ja kõrvuti üksteise võidu säranud. Omaette rühma moodustavad rannarootsi päritolu erksavärvilised ja tumedatriibulised tekid.

Kõik tekid on üles pildistatud ning ka nendega seotud lood kirja pandud. "Plaanime näitusele toodud esemetest koostada ka kataloogi, kahjuks kogu info näitusele ei mahtunud. Liia lähivad tekid pärast näituse lõppu ju oma koju tagasi, kuid ka muuseumil võiks olla teave nende esemete kohta. Teemapäeva koos ettekannetega